

N:o 14.

Af herr **Juhlin**, om ändring af 2 mom. kungörelsen angående förändrade villkor och bestämmelser för den af staten utöfvade egnahemslånerörelse den 13 juni 1908.

Egnahemsfrågan intager såväl i vårt land som i flera andra länder en synnerligt framstående plats. - Bildandet af egna hem är af utomordentlig betydelse för en sund samhällsutveckling, i all synnerhet om till det egna hemmet kan förvärfvas så stor jordareal, att en familj därpå kan hafva sin utkomst.

I vårt grannland Danmark har denna form af egnahemsrörelsen eller småbruket tagit en storartad utveckling, ett förhållande, som är väl känt och därför icke behöfver närmare utvecklas. Äfven i vårt land gifves mångfaldiga exempel på välhäftade småbruk, som gifva deras innehafvare en god och tryggad bärning.

Statsmakterna ha ock visat sig förstå att uppskatta vikten däraf, att så många som möjligt af landets innebyggare må komma i besittning af egen torfva. Till förverkligandet af detta mål anvisade Riksdagen år 1904 på Kungl. Maj:ts förslag tio millioner kronor att genom hushållningssällskapens bemedling utlånas till personer, som önskade förvärfva sig eget hem dels i form af bostadslägenhet, dels och förnämligast i form af mindre jordbruk.

Det första steg, som från statens sida sålunda togs till förverkligandet af detta stora och betydelsefulla syftsmål, kan egentligen betecknas som ett försök. Detta framträder äfven i Riksdagens beslut rörande storleken eller värdet af ett småbruk, för hvilket lån kunde erhållas af de sålunda an-

visade medlen. Kungl. Maj:t hade föreslagit, att värdet för jordbrukslägenhet skulle sättas till 6,000 kr. och för bostadslägenhet till 3,000 kr.

Att sätta värdet af jordbrukslägenhet, för hvilken lån skulle erhållas, till dubbelt mot bostadslägenhet synes mig ha mycket god grund för sig. I det förra fallet gäller det att uppföra ej blott bostad för familjen, utan äfven loge och ladugård m. fl. nödiga mindre byggnader samt dessutom att inköpa så stor jordareal, att en familj däraf kan hafva sin utkomst. I det senare fallet afses åter endast bostad jämte förvärfvandet af tomt, hvars areal i de flesta fall icke torde öfverstiga 2,000 kvm.

Det särskilda utskott, som behandlade den kungl. propositionen, föreslog Riksdagen att åsätta jordbrukslägenhet ett högsta värde af 4,500 kronor och bostadslägenhet 3,000 kronor. Första Kammaren biföll utskottets hemställan, under det Andra Kammaren biföll Kungl. Maj:ts framställning oförändrad. De olika beslut, hvartill kamrarna kommo, föranledde en sammanjämkning och resultatet häraf blef, att 5,000 kronor bestämdes som högsta värde för jordbrukslägenhet.

Redan år 1906 fann sig emellertid Riksdagen föranlåten att på enskilda motionärens framställning höja värdet för jordbrukslägenhet till det ursprungligen af Kungl. Maj:t föreslagna 6,000 kronor, och samtidigt höjdes äfven värdet för bostadslägenhet till 4,000 kronor.

Utgår man från den värdeproportion, som Kungl. Maj:t synts beräkna, nämligen att jordbrukslägenhet i kostnad torde uppgå till minst dubbelt så mycket som bostadslägenhet, så borde vid den sålunda företagna ändringen värdet för jordbrukslägenhet rätteligen hafva bestämts till 8,000 kronor.

För den som någon tid sysselsatt sig med egnahemsrörelsen och bildande af småbruk, har det tydligt framgått, att på många platser 6,000 kronor är otillräckligt och att en summa af 8,000 kronor ingalunda är för högt tilltagen. God åkerjord med läge intill stad, större samhälle eller enbart järnvägsstation kan i mellersta Sverige i regel icke köpas under 600 kronor per hektar. Antager man, att en familj behöfver minst 4 hektar för att på jordbruket hafva sitt arbete och sin fulla bärgning, så uppgår kostnaden härför till 2,400 kronor.

Lägger man till åkerarealen 2 å 3 hektar skog eller hagmark, så kan beloppet för jordens inköp utjämnas till 3,000 kronor. Uppförandet af ett enkelt bostadshus kräfver ett belopp af 2,500 kronor. Samma belopp erfordras också för uppförandet af för jordbruket oundgängligen nödvändiga ekonomibyggnader m. m.

Granskar man egnahemslånerörelsen, sådan den hitintills utvecklats, skall man finna, att den hufvudsakligen bestått i utlämnandet af lån till inköp af mindre lägenheter, soldat- och båtsmanstorp, som blifvit afsöndrade från större gårdar och sålunda förut byggda och i regel äfven bebodda. Så har förhållandet varit inom Södermanlands län, och jag har giltig anledning antaga, att det förhåller sig på samma sätt inom de flesta öfriga län, där bildandet af småbruk i någon större omfattning förekommit.

Inom Södermanlands län beviljades under treårsperioden 1905—1907 92 lån till jordbrukslägenheter, och af dessa angifvas 20 stycken varit obebyggda. Att dessa obebyggda lägenheter i kostnad ej uppgått till mer än högst 6,000 kronor beror utan tvifvel därpå, att de varit belägna på betydliga afstånd från stad eller större samhällen, men man kan knappast vänta, att på dessa enstaka platser, aflägsna från afsättningsort och från kommunikationer, något mera intensivt jordbruk skall komma till stånd, äfvensom att liknande platser icke torde locka så synnerligen många att där bygga sig ett hem. Förhållandet är obestriddigen det, att såväl det sociala som det ekonomiska lifvets kraf bäst tillgodoses, om småbruken ordnas på det sätt, att flera småbrukare kunna slå sig ned bredvid hvarandra till ömsesidig hjälp och trefnad.

Det kan ej heller med skäl bestridas, att flertalet småbrukare föredraga att köpa mera bördig jord, oaktadt den i inköp ställer sig något dyrare, och likaledes har det visat sig, att de i allmänhet söka sådana platser, hvilka erbjuda förnämligaste betingelser för afsättning af jordbrukets produkter. Detta är ju också naturligt, ty härigenom blir man fortare och säkrare i stånd att afbörda sig den skuld, man varit nödsakad att ikläda sig för åstadkommande af eget hem. Så länge det finnes bördig och välbelägen jord att köpa för skäligt pris, böra därför sträfvandena till förvärfvandet af dylik jord för småbruk på allt sätt understödjas. Den närvarande tiden är äfven i hög grad ägnad till att på detta sätt lyfta egnahemsfrågan i ett högre plan. En viss stagnation har nu inträdt i fråga om emigrationen till Amerika, och industrien har till följd af de tryckta konjunkturerna ej heller behof af ökad arbetskraft. Om nu lämpliga åtgärder i tid vidtagas för underlättandet af *nya småbruks bildande*, kan man hafva goda utsikter få dugligt folk att stanna i landet och vid jordbruket. De höjda kostnaderna för lejd arbetskraft ha jämte flera andra faktorer medverkat till att många större gods utbjudas till försäljning. På lämplig jord torde sålunda i de flesta provinser icke vara någon brist. Det synes mig för den skull vara angeläget för staten att vidtaga sådana

ändringar i bestämmelserna angående egnahemslånen, att hinder icke möter för erhållande af lån, äfven om jordbrukslägenhet öfverskrider ett värde af 6,000 kronor. Vikten och betydelsen ur nationalekonomisk och social synpunkt däraf, att mindre bemedlade personer med statens hjälp kunna som *eget* förvärfva den lägenhet, hvilken de under längre eller kortare tid innehaft och som därför blifvit dem kär, får ej underskattas.

Men å andra sidan är det icke mindre viktigt, att så många *nya* hem som möjligt komma till stånd, och det är för att befrämja tillkomsten af *nya småbruk*, som här påkallas Riksdagens medverkan.

Af det anförda framgår, att det högre värdet endast skulle tillämpas vid bildandet af nya småbruk.

Med stöd af hvad här anförts, får jag vördsamt hemställa,

att Riksdagen måtte besluta, att mom. 2 i Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse af den 13 juni 1908 angående förändrade allmänna villkor och bestämmelser för den af staten utöfvade egnahemslånerörelsen måtte erhålla följande ändrade lydelse:

Mom. 2. Egnahemslån — — — — —
 — — — — — värde.
 Egnahemslån må ej utgå, där det beräknade värdet öfverstiger för jordbrukslägenhet 8,000 kronor och för bostadslägenhet 4,000 kronor.

Stockholm den 21 januari 1909.

J. M. Juhlin.

I motionens syfte instämma:

<i>Oscar Forssling.</i>	<i>Gustaf Gustafsson.</i>	<i>Nils Jönsson.</i>
<i>Carl Jansson.</i>	<i>G. Jansson.</i>	<i>A. P. Gustafsson.</i>
<i>A. Hansson</i> i Solberga.	<i>Nils Larsson</i> i Klagstorp.	<i>Adolf Jansson</i> i Bråten.
<i>Per N:son Bosson.</i>	<i>Aug. Ifvarsson.</i>	<i>Oscar Bogren.</i>
<i>Anders Olsson</i> i Tyllered.	<i>Gust. Månsson.</i>	<i>A. Henrikson.</i>